

ING. ARCH. MILAN REŠOVSKÝ,s.r.o.
Mukačevská 32 080 01 Prešov
www.resovsky.szm.com

architektonický ateliér
tel . 0905 387 378
milan.resovsky@gmail.com

STAVBA: **DOM SMÚTKU
PREŠOV**

PROJEKT

KRIŠTÁLOVÉ LUSTRE, FÓLIOVÁ VITRÁŽ

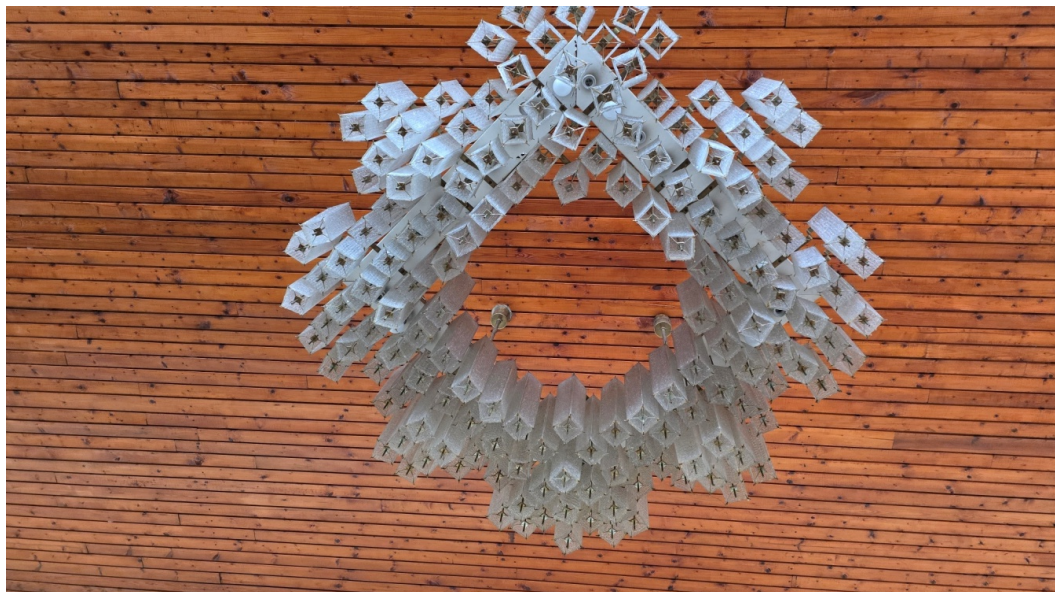
AUTOR PŮVODNÉHO PROJEKTU (1976) Ing. arch. Michal Hladký (Stavoprojekt, Prešov)

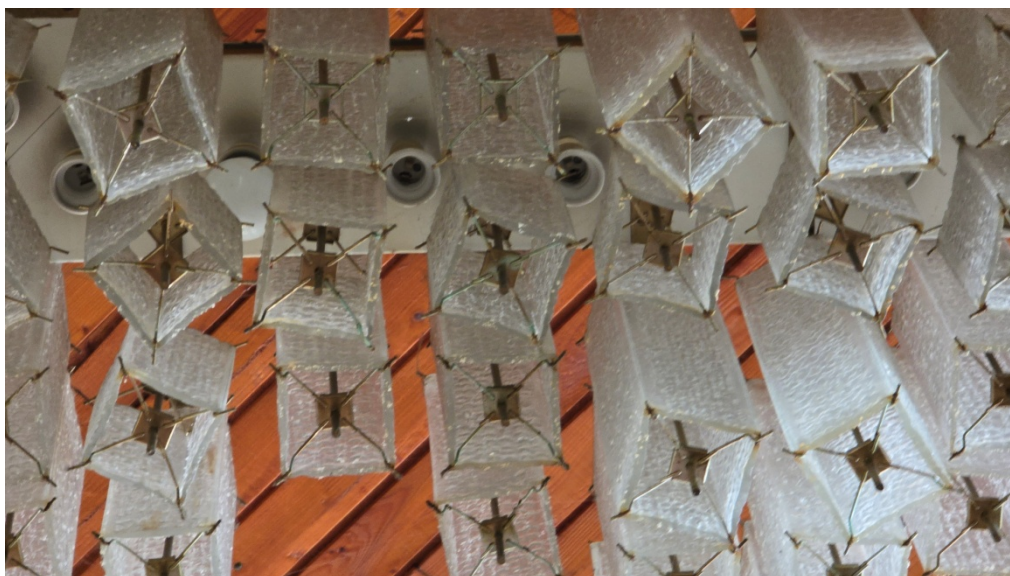
AUTORI: Ing. arch. Milan Rešovský
Ing. arch. Marek Viničenko

05.2025.

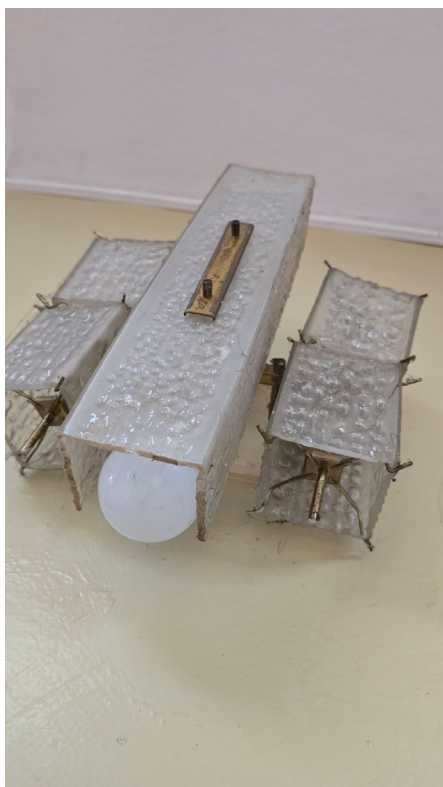
Umelecké diela

1 . krištáľové lustre 4ks veľké

2. *krištálové nástenné svietidlá 7 ks*

Reštaurovanie 50-ročného veľkého krištálového lustra je precízna a hodnotná práca, ktorá sa dá zvládnuť svojpomocne (ak je v dobrom stave), alebo s pomocou odborníkov pri historických kusoch.

Postup:

Dokumentácia pred rozobratím

Pred akýmkoľvek zásahom:

Odfotografujte luster z viacerých uhlov (celok + detaily – zavesenie, ramená, kryštály, elektroinštaláciu).

Vytvorte si číselný plán, kde každá vetva, rameno, retiazka a kryštál má označenie.

Odmerajte: výšku, priemer, počet ramien, počet typov kryštálov, tvarové a farebné variácie. Bezpečné rozobratie

Odpojte luster od elektrickej siete (vypínač nestačí – odpojte istiacie vedenie!)

V prípade ťažkých lustrov si zabezpečte konzolový hák alebo lanovú výstuhu pri demontáži.

Rozoberajte systematicky zospodu nahor.

Každý diel (najmä krištále) okamžite triediť a označiť (sáčky + popis).

Elektrické časti (káble, objímky, skrutky) si zaznamenajte a odložte zvlášť.

Čistenie kryštálových dielov

Materiál: pravý olovnatý krištál

Jemné ručné čistenie:

V miske: vlažná voda + kvapka jemného čističa (Jar) + 1 PL octu alebo liehu.

Krištále čistiť mäkkou handričkou alebo štetcom.

Nikdy nepoužívajte abrazívne čističe alebo kefy – môžu poškriabať brúsenie.

Po umytí opláchnuť v destilovanej vode, osušiť mikrovlnákovou utierkou.

Môžete použiť aj čistič na sklo bez amoniaku (napr. na okuliare).

Čistenie a údržba kovových častí

Skontrolujte materiál – mosadz, železo, hliník, zlatené prvky:

Mosadz / bronz:

Jemne čistiť pastou z citrónovej šťavy a sody bikarbóny alebo špeciálnou pastou na mosadz.

Po vyčistení pretretie voskom alebo konzervačným olejom (napr. Balistol). Pozlátenie / patina:

Len jemne suchou handričkou – akýkoľvek zásah môže pozlátenie zničiť

Ak je veľmi zoxidované, konzultovať s reštaurátorom. Obnova elektroinštalácii

Všetky elektroinštalčné prvky, spoje káblov, a objímky je potrebné vymeniť z dôvodu zastaranosti (napr. popraskané, nevyhovujúce normám).

Napojenie musí vyhovovať sústavu TN-S.

Použiť vhodný prierez, bezhalogénové káble vhodné pre estetické historické lustre.

Vymeniť objímky (E27) za nové keramické – pozor na max. príkon., charakteristiku prvkov istiacich pri výmene svetelných zdrojov za LED.

Elektromontáž vykonáva osoba s odbornou spôsobilosťou- Vyhlášky 508/2009 s minimálnou spôsobilosťou podľa § 22 samostatnej elektrotechniky.

Vzhľadom na nadrozmernosť, váhe a sťažené podmienky sa odporúča prítomnosť viac ako dvoch montážnikov, pri práci na jednom lustri - objekte, pričom potrebný počet montážnikov je nutné posúdiť pred začatím prác zhotoviteľa.

Skladanie a záves

Zloženie podľa pôvodného značenia a fotodokumentácie.

Najskôr konštrukcia, potom ramená, elektroinštalácia, až nakoniec kryštály (zospodu nahor).

Skontrolovať pevnosť zavesenia (háku), nosnosť stropu.

Pred zapnutím overiť elektroinštaláciu skúšačkou. Údržba po reštaurovaní

1× ročne jemné čistenie (suchou handričkou alebo fúkačom).

Raz za 3–5 rokov detailné čistenie – luster netreba vždy demontovať, stačí „po ramenách“.

Používajte LED žiarovky s nízkym odvodom tepla – predĺži životnosť dielov aj vodičov. Kedy volať odborníka:

Ak je luster historický alebo má zložité pozlátenie

Pri fešadových lustroch (napr. z bývalej Jabloneckej produkcie, Preciosa).

Pri poruchách elektriky alebo vo verejných priestoroch (nutná revízia).

3. Vitráž z farebných fólií

Postup

ako zachovať fóliovú vitráž pri výmene jednoskla za izolačné trojsklo: vitráž vytvorenú z vitrážovej fólie (napr. samolepiaca farebná fólia), postup bude trochu iný než pri klasickej sklárskej vitráži z farebných sklíčok.

Zhodnotenie typu fólie a jej stavu

Skontrolovať, či je fólia nalepená na vonkajšej alebo vnútornej strane skla.

Zistiť v akom je stave (či je ešte pevne nalepená, či nebledne alebo sa nelúpe).

Uchovanie sklenených tabúl s vitrážou po demontáži z pôvodného okna vyžaduje opatrný a odborne premyslený prístup – aby sa predišlo prasklinám, či povrchovým poškodeniam. Nižšie je podrobný postup, ako bezpečne uchovať vitrážové sklá:

Opatrná demontáž zo starého rámu

Demontáž robiť ručne a pomaly, ideálne v dvoch osobách.

Použitie plastových alebo drevených klinov a špachtlí, nie kovové páčidlá – tie môžu sklo prasknúť.

Pred demontážou si vitráž zdokumentovať (foto, rozmery, značenie pozície) – pomôže to pri budúcej montáži.

Čistenie pred uložením

Sklo jemne očistiť od prachu a nečistôt suchou alebo mierne navlhčenou handričkou.

Vyhnúť sa chemikáliám – mohli by poškodiť olovené pásky, patinu alebo farebný náter.

Ak je vitráž znečistená, konzultovať s reštaurátorom – niektoré staré sklá majú citlivé vrstvy farieb.

Značenie a evidovanie

Každé sklo označiť nenápadne na okraji (napr. fixkou s alkoholovým základom alebo štítkom na páske) – názov, pozícia, orientácia.

Vytvoriť si evidenciu – zoznam, fotodokumentáciu, rozmery.

Balenie a ochrana

Každú tabuľu zabaliť jednotlivo do mäkkej netkanej textílie (napr. molitan, mikrovláknó) – žiadne bublinkové fólie priamo na sklo, môžu zanechať otlačky.

Vrstvu zafixujte kartónom alebo preglejkou z oboch strán.

Použiť drevené alebo pevné prepravné rámy s výplňou z mäkkého materiálu.

Skladovanie

Sklá skladovať v zvislej polohe, nie naležato – polozenie naležato môže spôsobiť preťaženie a prasknutie.

Odporúča sa uhlom opreté o stenu v miernom sklone (~10–15°).

Dno vystlať mäkkým materiálom (napr. plstená podložka, guma).

Medzi tabuľami nechať odstup – použite dištančné klíny alebo polystyrénové vložky.

Ochrana pred prostredím

Suché, temperované priestory (ideálne 15–22 °C, vlhkosť do 60 %).

Chrániť pred priamym slnkom, vlhkosťou, prachom a nárazmi.

Nikdy neskladovať vitráže v pivnici, na povale alebo vonku – sklo aj olovo je citlivé na zmeny teplôt a vlhkosti

Voliteľné – konzervácia pred dlhodobým uskladnením:

Ak sa bude skladovať roky, môžete zvážiť

konzervátorský obal z archívneho papiera (v prípade umeleckých diel).

Ak ide o historicky cenné vitráže odporúča sa konzultácia s reštaurátorom skla alebo pamiatkovým úradom.